

Februari (openings)nieuws

Beste leensters en andere belangstellenden,

Afgelopen maand kwam ik een bericht tegen over het mij niet bekende Oostenrijkse **Frauenmuseum Hittisau**, dat de

Oostenrijkse Museumprijs 2017 had gekregen en onlangs als het tweede beste museum in Oostenrijk werd bestempeld. Het museum is in 2000 geopend en gewijd aan de culturele prestaties van vrouwen, met de nadruk op die uit de regio. Er zijn tentoonstellingen, presentaties, evenementen (ook voor kinderen), lezingen en workshops, in een architectonisch erg mooi vormgegeven gebouw in het noordwesten van het land.

Het museum blijkt deel uit te maken van een internationaal netwerk van vrouwenmusea, de *International Association of Women's Museums (IAWM)*, en heeft dit netwerk mede opgericht. Nu in 2018 zijn er 88

musea bij aangesloten, waarvan er 17 virtueel zijn, met daarbij 44 anderssoortige initiatieven. Op de IAWM website vind je een lijst van aangesloten musea. In Nederland wordt *Het museum van de vrouw genoemd*, waar ik al eerder over heb geschreven, maar wat op dit moment is gesloten wegens een ingrijpende verbouwing en het *Vrouwenhuis* in Zwolle, waar ik wel informatie over heb gevonden, maar waarvan de website op dit moment niet (b)lijkt te werken.

Het **Oude Vrouwenhuis** werd in 1742 gesticht door de welgestelde Aleida Greve. In haar testament had zij bepaald dat haar mooie patriciërshuis aan de Grote Aa na haar dood tot een hofje voor 'oude vrouwen en vrijsters' van hervormde huize moest worden bestemd. De bejaarde vrouwen kregen elk een eigen kamer en mochten daar gratis wonen. Bovendien kregen zij elke maand een toelage. Een van de eerste bewoonsters was Aleida's dienstmeid Sophia Jans.

Tot 1984 werd het (*Oude*) *Vrouwenhuis* als hofje bewoond. Na uitvoerige restauratie is de benedenverdieping opengesteld voor het publiek, waar te zien is hoe de dames door de eeuwen heen hebben geleefd. Ook zijn er schilderijen te zien van jonge amateurschilderessen en van Aleida Greve, die destijds les kregen van schilder Willem Beurs. Meer info over Hittisau en IAWM: <http://www.frauenmuseum.at>, en <http://iawm.international>

Bij het inventariseren van lopende tentoonstellingen kwam ook *Castrum Peregrini* voorbij. In deze *Burcht van de Pelgrim* aan de Herengracht (nr 401) hielden kunstenaressen Gisèle van Waterschoot van der Gracht (1912-2013) en de Duitse dichtster Wolfgang Frommel tijdens de Tweede Wereldoorlog jonge joodse onderduikers verborgen. Ze maakten de opsluiting draaglijk met een programma vol kunst en poëzie. Na het overlijden van de 100-jarige hoofdbewoonster Gisèle van Waterschoot heeft het pand de functie van Huis van Cultuur, Vrijheid en Vriendschap gekregen. Afgelopen jaar stonden de culturele activiteiten in het teken van ***The female perspective***. Er werd ingezoomd op de 'womanhood' Van Gisèle en de sociale en culturele betekenis van vrouwelijke identiteit, seksualiteit, feminisme en gender, allemaal in relatie tot de historische context en actuele gebeurtenissen.

Van 19 januari t/m 11 maart is er in een samenwerkingsverband van Castrum Peregrini en *Framer Framed* bij deze laatste ***Some Things Hidden*** te zien, een tentoonstelling over verbergen en het verborgene. Vertrekpunt is het

levensverhaal van de oudtante van kunstenaar en curator Charlott Markus, een Joodse vrouw die zich wist te 'verbergen'

in het Berlijn van de Tweede Wereldoorlog, zonder zich te onttrekken aan het openbare leven. De invalshoek van Castrum Peregrini is verbergen als een manier van overleven, bij Framer Framed ligt de nadruk op de politiek van de (on)zichtbaarheid. Een (on)zichtbare status is niet neutraal; wie bepaalt wat wel of niet zichtbaar wordt gemaakt in de samenleving, wat krijgen we wel/niet te zien en waarom? Zichtbaarheid bleek een belangrijk thema tijdens de zoektocht van Charlott Markus. Het bracht haar ertoe om foto's van de sterke vrouwen in haar familie tentoon te stellen, waarbij zij speelt met die zichtbaarheid. Dit thema bleek te groot te zijn om die te beperken tot haar familie en zo ontstond na benadering van andere kunstenaars *Some Hidden Things*. De tentoonstelling bestaat uit een aantal uit de geschiedenis ontbrekende verhalen van vrouwelijke kunstenaars.

Meer info: <https://framerframed.nl/exposities/exhibition-some-things-hidden/> en <http://castrumperegrini.org/agenda/>

Een artikel in tijdschrift *Lover* over de

tentoonstelling: http://tijdschriftlover.nl/recensies/verbergen_is_ook_een_manier_van_zichtbaar_maken

Aansluitend nog een tweetal tentoonstellingen over kunstwerken van vrouwen:

- Nog t/m 4 maart is in het Noord-Veluws museum in Nunspeet de tentoonstelling **Vrouwen, Uit de kunst!** te zien. Vanaf

1880 komen vele kunstschilders naar de ongerepte noordelijke Veluwe. In eerste instantie lijken het alleen mannelijke kunstenaars te zijn, maar het blijkt dat ook vrouwen in deze omgeving als kunstenaar actief zijn geweest. Tussen 1880 en 1950 werken zeker 55 vrouwelijke kunstenaars voor kortere of langere tijd op de Noordwest Veluwe. Van het leven en werk van deze vrouwen is nog weinig bekend. Deze tentoonstelling wil daar verandering in brengen en laat zien dat vrouwen in die tijd niet alleen fijnzinnige bloemstillevens schilderden. Niet alleen lieve gezichtjes, maar ook karaktervolle portretten. Zij trekken ook naar buiten en maken hun eigen weergave van landschappen, dorpen en stadsgezichten en van mensen aan het dagelijks werk. Er wordt een grote diversiteit aan kunstwerken gepresenteerd van 16 vrouwen.

Meer

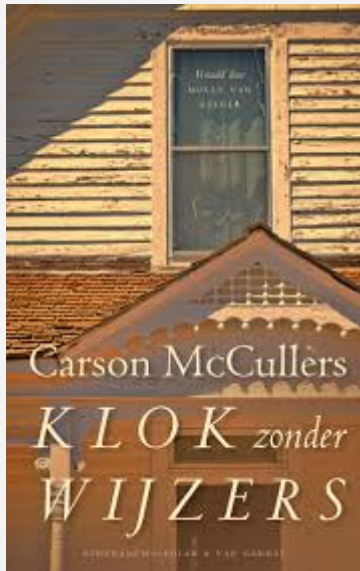
info: <http://www.noord-veluws-museum.nl/tentoonstellingen/nu-te-zien/vrouwen-uit-de-kunst/>

- Vanaf afgelopen weekend t/m 29 april is in museum Boijmans de nieuwe presentatie **Marie Louise Von Motesiczky** te zien in de collectie-opstelling *De collectie als tijdmachine*. Gastconservator en kunsthistoricus Carel Blotkamp brengt een aantal nieuwe schatten uit het depot van het museum naar de acht zogenaamde wisselzalen, waaronder dus werk van de in Wenen geboren Joods-Oostenrijkse Marie Louise von Motesiczky (1906-1996), die in 1938 met haar moeder naar London is gevlucht. Haar vroege schilderijen zijn beïnvloed door het Duitse expressionisme, later door Oskar Kokoschka. Haar werk is gedeeltelijk naar de werkelijkheid geschilderd (stillevens, landschappen, portretten, waaronder vele van haar moeder), gedeeltelijk op de fantasie gebaseerd en symbolisch geladen.

Meer info: <https://www.boijmans.nl/tentoonstellingen/marie-louise-von-motesiczky>

[Onlangs uitgebrachte titels](#)

- **Klok zonder wijzers** is de eerste Nederlandse vertaling van de laatste roman van Carson McCullers uit 1961. In een stadje in Georgia (1953), in het zuiden van de Verenigde Staten, volgen we vier mannen. De 39-jarige drogist en apotheker die hoort dat hij ongeneeslijk ziek is en in het reine probeert te komen met zijn geweten vanwege zijn 'verspilde leven'. Een oude rechter die zich verzet tegen integratie van de zwarte bevolking en verlangt naar de oude waarden van het Zuiden. Zijn dwarse, idealistische kleinzoon die heimelijk gevoelens koestert voor Sherman, een zwarte weesjongen met blauwe ogen. Sherman, die te vondeling is gelegd in de kerk, en worstelt met zijn identiteit. Gaandeweg blijkt dat hun levens onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden. Alle thema's van Carson McCullers komen samen: eenzaamheid, onbeantwoorde liefde, intolerantie en vooroordelen, geheimen en verlossing.

- **Laatste vrienden** is het slotstuk van de trilogie van Jane Gardam over Old Filth, de *Onberispelijke man* Edward Feathers, diens echtgenote de *Trouwe vrouw* Betty en zijn grote rivaal Terrence Veneering. De relatie van beide mannen en hun beeld van

elkaar worden na het overlijden van Betty verder uitgediept en de puzzelstukjes gaan in elkaar vallen. Dit deel is geschreven vanuit het perspectief van Terry en wordt binnenkort door onze recensente Hannah besproken.

- **De geheime brieven** is een soort nagalm van de hierboven genoemde trilogie van Jane Gardam. Edward en Terry zijn uitgenodigd bij een oude vriendin van Betty. Bij het gezelschap voegt zich nog een bonte verzameling anderen.

Interview met Jane

Gardam: <https://www.trouw.nl/cultuur/schrijver-jane-gardam-mijn-personages-hebben-me-ge-red~a3cc84ba/>

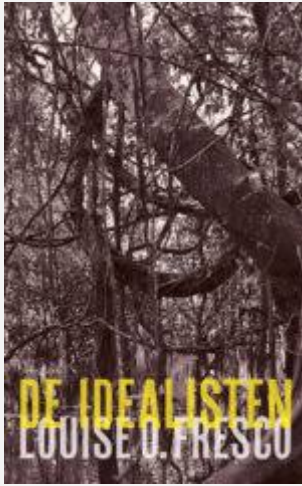
- **De laatste getuigen** van de Wit-Russisch-Oekraïense Svetlana Alexijevitsj dateert al uit 1983, maar is nu pas in het Nederlands verschenen. Het boek valt onder 'geëngageerde literatuur'. Het lijkt geschiedschrijving of journalistiek, maar het zijn 'bekentennisromans: monologen van individuele personen waarin zij historische gebeurtenissen vertellen. *De laatste getuigen* bevat de traumatische herinneringen van toenmalige kinderen (5-12 jaar). Ze sprak met mannen en vrouwen die tijdens de inval van Duitsland in Wit-Rusland nog kinderen waren en verwerkte hun herinneringen in 101 kortere en langere verhalen, een schokkend beeld van het kinderleed in die tijd.

-Schrijfster Sana Krasikov groeide op in Georgië en verhuisde op haar 9e naar de V.S. In haar **De terugkeer van Florence** doet een jonge vrouw er in de jaren dertig alles aan om haar kleingeestige familie in Brooklyn te ontvluchten. Ze krijgt de kans krijgt naar Moskou te emigreren. Jaren later maakt haar zoon eenzelfde reis.

Terwijl hij bezig is met een internationale oliedeal, duikt hij in het verleden van zijn moeder. Hij ontdekt wie zij werkelijk was, en gelijk ook het verhaal van een hele generatie Amerikanen die door hun land in de steek gelaten werd. Naast het verhaal over een moeder en haar zoon is het een heel actueel relaas over twee landen die elkaar in een wurggreep houden.

- **De idealisten** van Louise Fresco is ook al het sluitstuk van een soort trilogie. In haar eerste roman *De kosmopolieten* vroeg ze zich af of het in onze tijd nog mogelijk is een idealistische wereldburger te zijn. In het vervolg *De utopisten* beschreef ze de dubieuze ontwikkeling van een stel voormalige utopisten en activisten tot maatschappelijke succesnummers. En nu komt de idealist aan bod, een dokter die in het Afrikaanse oerwoud een ziekenhuis runt en in de loop der jaren steeds meer gaat twijfelen over het nut van zijn wetenschappelijke aanpak. In het tijdbestek van een dag en een nacht worden zijn leven, en die van de andere dorpingen helemaal overhoop gegooid.

- In **De macht** van Naomi Alderman ontdekken vrouwen overal ter wereld dat zij kracht bezitten. Met de minste vingerbeweging kunnen ze folterende pijnen veroorzaken, en zelfs doden. Ineens beseft iedere man op aarde dat hij de macht niet meer in handen heeft. De Dag van de Meisjes is aangebroken - maar waar houdt het op? En hoe gaat dat aflopen? De schrijfster wil vrouwen, en ook mannen, laten nadenken over hun eigen capaciteiten, en die van de ander. En over machtsverhoudingen.

- Ruim een week voor haar 80e verjaardag is een nieuwe editie verschenen van **Beatrix**. **Dwars door alle weerstand heen**, de biografie van Jutta Chorus over inmiddels weer prinses Beatrix, met een reconstructie van de zwaarste jaren van haar koningschap. Ter gelegenheid van deze nieuwe editie (de oude is uit 2013) sprak de schrijfster opnieuw met een aantal mensen uit Beatrix' directe omgeving.

Trouw schreef half januari over vier debuutromans die 'bijblijven'. Eén ervan werd vermeld in de vorige nieuwsbrief, *Noord* van de Vlaamse Sien Volders, de andere niet:

- *Herien Wensink* schreef **Kleihuid** over de Eerste Wereldoorlog in Vlaanderen 1918. In een geïmproviseerd revalidatieoord achter het front delen de Britse officier Rupert Atkins en soldaat Harvey Cole noodgedwongen een kamer. Harvey herstelt moeizaam van zware verwondingen aan zijn gezicht, met Rupert is ogenschijnlijk niets mis maar hij verzet zich tegen zijn verblijf en weigert over zijn frontervaringen te praten. Na de wederzijdse afkeer ontstaat er fascinatie. In de confronterende nabijheid van de ander moeten ze zich leren verzoenen met de schade die de oorlog geestelijk en lichamelijk heeft aangericht.

- In **Dochter** kruipt de Vlaamse *Lenny Peeters* in het hoofd van een zwakbegaafd meisje met een verstoord moreel besef. ze woont bij haar vader op een verwaarloosde boerderij. Als het meisje haar vader dood aantreft begrijpt ze niet wat er is gebeurd. *Dochter* lijkt een onschuldige psychologische roman, maar dat blijkt slechts schijn.

- Centraal in **Een heldenleven** staat de vraag: wat betekent het om je volledig uit te leveren aan de kunst? *Persis Bekkering* doet dit in een verhaal over een perfect begenadigd violist, tevens meesterkok en straatfotograaf die uit balans gebracht wordt door het contact met een vriend en een jonge kunstenares die hem confronteren met zijn leegheid. Het resultaat is dat zij zelf ook uit het lood raken. Wat is de prijs van perfectie, en wat kan kunst nog betekenen in onze prestatie maatschappij?

Poëzie

- De poëziegroep besprak haar gedichten een paar weken geleden, kort na het verschijnen van haar nieuwe bundel, haar zevende: **Oefening in het alleenlopen** van de niet zo bekende dichteres *Kreek Daey Ouwens*. Het is een mooi uitgegeven bundel waarin we de wereld beurtelings door de ogen van een jong meisje en door die van een jonge vrouw

zien. Recensente Janita Monna beschrijft de poëzie als “volwassen peinzen over kinderlijke werelden”.

- In **Kozijnen van krijt** observeert *Hanneke van Eijken* “helder scherp en filmisch de verhouding tussen mens, tijd en natuur. Ze onderzoekt of we geluk kunnen vasthouden, laten stollen in de tijd. Hoe bezweer je onheil dat voortdurend op de loer ligt?” De bundel “heeft een tedere muzikale toon. De dreiging is nooit ver weg.” Een dreiging waartegen ze als jonge moeder haar kind wil beschermen.

- Dichter des Vaderlands *Ester Naomi Perquin* liep op uitnodiging van de Nederlandse Politie een paar maanden mee met verschillende politiemensen. Hun verhalen, herinneringen en optreden vormden de basis voor haar nieuwe bundel **Lange armen**. In tien gedichten trof ze de alledaagse werkelijkheid achter het credo ‘waakzaam en

dienstbaar’.

- De tweede bundel van *Kira Wuck*, **De zee heeft honger**, gaat over de anonimiteit van de stad, het verlangen om aangeliend te worden en de verlokking van de zee. Familie, of eerder de afwezigheid ervan, is een terugkerend thema in haar poëzie. Haar eerste bundel *Finse meisjes* is destijds erg enthousiast ontvangen.

Activiteiten in Utrecht en daarbuiten

- Op 11 februari houdt Marijke van Dorst van Salon Saffier een lezing over *A.C.S. Wallis* en *Christine Doorman*, **Vergeeten schrijfsters rond de Maliebaan**. In hun tijd, de 19e eeuw, waren ze beroemd, tegenwoordig kent bijna niemand ze meer. Ze werden rond 1850 in Utrecht geboren, en woonden en werkten vele jaren in de omgeving van de Maliebaan. Beiden waren (ere)lid van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde en promoveerden het werk van buitenlandse auteurs in Nederland. A.C.S. Wallis schreef vooral historische romans en Christine Doorman liet meer dan 200 boeken na, geschreven, bewerkt of vertaald. Ook zullen er voordrachten zijn uit het werk van beide schrijfsters. Meer info: <http://www.salonsaffier.nl/Programma+informatie.php?id=271&nav=2>

- Het zijn jaarlijks terugkerende voorstellingen in theater Kikker van de 3 dames van *Maatschappij Discordia*. Op 22, 23 en 24 februari is het alweer de 8e uit de serie **Weiblicher Akt**, en dit keer een

meeslepend liefdesverhaal over een prostituee die sterft aan tbc. Of was het syfilis? **Dumas/Ladame/Desade** draait om het tragische leven van Marguerite Gautier, de Dame met de Camelia's uit de gelijknamige roman uit 1848 van Alexandre Dumas fils, onwettige zoon van Alexandre Dumas père, schrijver van De drie musketiers. Het is die onwettigheid die aan de basis ligt van de semi-autobiografische roman van de zoon. Naar beproefd recept breken de dames van Discordia het plot van La Dame open en laten de Marguerite in zichzelf aan het woord. Is er een andere, actievere rol voor haar mogelijk, of staat schaamte de vrouw nog altijd in de weg? In hun poging Marguerite de macht over haar eigen leven terug te geven laten ze zich, verrassend misschien, helpen door Markies de Sade.

Meer info: <https://www.theaterkikker.nl/agenda/weiblicher-akt-8-dumasladamedesade/>

Bibliotheek-nieuws

– De *zelfgemaakte scheurkalender* van Sanne Bloem wordt nog verkocht. We hebben nog één zelfgemaakt exemplaar liggen voor € 20,-!

Op de website <http://zelfgemaaktescheurkalender.nl> vind je allerlei informatie over het maakproces, de bijdragen, verkooppunten etc. Sanne heeft zes van onze 'enorm rijke verzameling recensies' in de scheurkalender opgenomen: *Fuzzie* van Hanna Bervoets (door Hannah Kuipers), *Hier zijn is heerlijk* van Marie Darrieussecq (door Lia Martinali), *Een klein leven* van Hanya Yanagihara door (Kimberly M, *Lila* van Marilynne Robertson (door Litania de Graaf), de biografie *Andreas Burnier. Metselaar van de wereld* van Elisabeth Lockhorn (door Pien van Leeuwen) en *Briefroman* van Juli Zeh (door Ine van Emmerik). We hadden nog meer recensies klaar liggen, die staan in de wacht voor de volgende keer.

– We hebben het plan om op 10 maart weer meete doen met **nl doet** en allerlei klusjes in de bibliotheek te gaan doen, én in de tuin. Wie graag mee

wil komen doen is van harte welkom. Graag even laten weten via info@vrouwenbibliotheek.nl. Na afloop zal er thee of een borrel zijn. In de volgende nieuwsbrief volgen meer details.

NLdoet. 9 en 10 maart

Nieuwe boeken in de bibliotheek

Klok zonder wijzers van Carson McCullers, *Leven en liefdes van een duivelin* van Fay Weldon, *Als werden wij ergens ontboden* van Mirjam Van hee,

Nieuwe recensies van deze maand als link bijgevoegd, wel acht!

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2018/01/08/mammie-door-ronelda-kamfer/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2018/01/11/lichte-jaren-door-elizabeth-jane-howard/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2018/01/12/de-jaren-virginia-woolf/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2018/01/16/warme-melk-door-deborah-levy/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2018/01/17/grime-door-wytske-versteeg/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2018/01/19/het-purperen-land-door-edna-ferber/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2018/01/21/wat-helpt-is-een-wonder-door-anne-vegter/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2018/01/24/de-meisjes-door-emma-cline/>

De leenbijdrage voor 2018 is opnieuw vastgesteld op € 25,-. Je kunt hiervoor onbeperkt boeken lenen en/of vriendin/vriend van de bibliotheek zijn. Iedereen die boeken leent en/of wil gaan lenen wordt vriendelijk verzocht dit bedrag over te maken op banknummer NL71 INGB 0009 2669 95 ten name van Stichting Es Scent o.v.v naam en 'leenbijdrage 2018'. Meer overmaken om de vrouwenbibliotheek extra te ondersteunen mag natuurlijk altijd.

Eenmalig een boek lenen kan ook. De bijdrage hiervoor is € 1,- per boek.

Op www.vrouwenbibliotheek.nl is meer informatie over de bibliotheek te vinden, de nieuwsbrief is ook te lezen via onze website.

Naast de aangekondigde openingstijden blijft het altijd mogelijk om op afspraak een bezoek te brengen aan de bibliotheek. U bent van harte welkom.

Marjolein Datema

Utrecht, 29 januari 2018